
BAŠ BAŠTINA

*Sanja Biškup, Vidovec**

Projekt pod nazivom *Baš baština* počela sam provoditi u svojoj školi, OŠ Vidovec, u školskoj godini 2018./2019. u Mjesecu hrvatske knjige. Naime, radi se o manifestaciji koja već više od dva desetljeća uspješno promiče knjigu i čitanje kao društvenu vrijednost. U našoj smo školi Mjesec knjige obilježili raznim aktivnostima, koje su se, zbog velikog interesa, nastavile odvijati tijekom cijele školske godine.

Glavna je tema bila baština, a moto *(U)čitaj nasljeđe!* Uz to, glavni je motiv bila jezična baština (vidovečke kajkavske riječi koje želimo sačuvati od zaborava te glagoljica kao posebnost hrvatske baštine, nacionalnog i kulturnog identiteta).

Nositelji projekta bili su učenici i učitelji OŠ Vidovec pod mojim vodstvom.

Cilj projekta bio je poticanje interesa za očuvanjem baštine, osobito jezične baštine vidovečkog kraja, ljubavi prema povijesti jezika, glagoljici, kajkavskom narječju, zavičajnoj književnosti itd.

Neke aktivnosti odvijale su se u školskoj knjižnici, gdje su učenici, učitelji, djelatnici Škole, ali i gosti iznenađenja, sudjelovali u čitateljskom maratonu, tj. svakodnevnom glasnom čitanju književnih i neknjiževnih djela s temom baštine. Neke od knjiga koje smo čitali bile su:

H. Hitrec: *Legende*, Snježana Babić Višnjić: *Andautonac*, I. Brlić-Mažuranić: *Priče iz davnine* itd. Učenici su nakon čitanja mogli pogledati i filmske adaptacije, ali i animirane i dokumentarne filmove s istom temom, a mogli su donijeti i neke svoje knjige ili filmove te uživati na dekkicama.

* Sažetak izlaganja i vizualne prezentacije u zelinskoj Gradskoj vijećnici 26. listopada 2019., uz 39. smotru dječjega kajkavskoga pjesništva, ovogodišnje voditeljice nagrađene za posebnu brižnost, njegovanje i poticanje dječjeg pjesničkog izraza, te za ljubav prema kajkavskom jeziku koju nesebično prenosi na mlade naraštaje - Sanje Biškup, prof. učiteljice savjetnice OŠ Vidovec

Čitali su učenici, razrednici, učitelji, stručni suradnici, tete kuharice, spremačice, računovotkinja, tajnica, ravnatelj, školska liječnica, a uključili smo i umirovljenike.

Razrednici su sa svojim razredima na Satovima razrednika također obilježili Mjesec hrvatske knjige. U školskoj knjižnici čitali su legende, bajke ili ulomke iz navedenih djela, a mogli su sa svojim razredima sudjelovati i u nekoj od radionica:

izrada kajkavskih rječnika (u okviru jezičnog projekta *Reči tvoje po domaći*); haiku radionica na kajkavskom narječju: straničnici (s najdražim kajkavskim riječima, npr. *cukouka, vultije, hiža, čriešja, hruška, kmica...*); jezik *zidnjaka*; radijska reportaža *Baš baština*; legende našeg kraja (kazivanje na kajkavskom narječju), ilustriranje legendi vidovečkog kraja, radionica stripa, dramske improvizacije legendi; glagoljski nakit (likovna radionica izrade naušnica, narukvica, ogrlica, broševa s glagoljskim slovima od papira i žice), glagoljski inicijali i glagoljaški straničnici (likovna radionica izrade straničnika s glagoljskim slovima).

Najveći interes za jezični projekt *Reči tvoje po domaći*, pokazali su učenici 7. razreda. Cilj je bio popisati kajkavske riječi vidovečkog kraja, osobito one koje se sve rjeđe koriste, te napraviti rječnike radi očuvanja jezične baštine. Učenici su trebali u projekt uključiti kazivače, npr. starije sumještane, pradjedove, prabake, djedove i bake. Neke od riječi koje se sve rjeđe koriste u vidovečkom kraju i učenici uglavnom ne znaju njihovo značenje jesu:

hmoja – zločesta, *ganjk* – hodnik, *coukati se* – ljuljati se, *cukouka* – ljuljačka, *aufinger* – vješalica, *ancug* – odijelo, *reklic* – sako, *vugurik* – krastavac, *žlabrati* – brbljati, *gertašlin* – novčanik itd.

Od popisanih kajkavskih riječi učenici su stvarali haiku ostvaraje na radionici u inspirativnom okruženju školskog dvorišta. Zatim smo čitali učeničke ostvaraje te uživali u njihovoj tematskoj i motivskoj raznolikosti. Razgovarali smo o najdražim kajkavskim riječima, a učenici su trebali napisati te riječi, ilustrirati ih te napraviti straničnike.

Jedan od zadataka bio je i prikupljanje legendi vidovečkog kraja, koje su učenici kazivali na vidovečkoj kajkavštini. Bile su to legende o Baltazaru Patačiću koji je živio u dvorcu Krkanec te legende o nastanku imena obližnjih sela Tužno, Cerje Nebojse, Radovan itd. Zatim su učenici ilustrirali i glumili prikupljene legende u narodnim nošnjama, a na radionici stripa, mogli su se okušati i u toj *devetoj umjetnosti*.

Zainteresirani učenici uključili su se u snimanje i montiranje radijske reportaže *Baš baština*, koja je nagrađena Županovom nagradom. U radijskoj emisiji učenici su na terenu prikupljali podatke o jezičnoj, kao i o graditeljskoj, prirodnoj te nematerijalnoj baštini. Prikupljali su tradicionalne recepte te razgovarali s

Marijom Cafuk, čuvaricom autohtonog sjemena vidovečkog zelja.

Tradicionalne vidovečke recepte, slatke i slane, izložili smo uz *zidnjake* na izložbi vezanoj za Dane kruha. *Zidnjaci* ili zidne krpe izvezene su bijele platnene tkanine različitih motiva i poruka, uglavnom vezanih uz kuhinju i kuhanje. Svoje su mjesto nalazili iznad štednjaka jer su kuhinje bile mjesta obiteljskih i drugih okupljanja. Nama su *zidnjaci* najprije bili ukras na izložbi uz krušne proizvode, recepte i rukom vezene stolnjake, no u Mjesecu hrvatskoga jezika proučavali smo natpise *zidnjaka* s jezične i sadržajne strane. Zaključili smo da su dragocjen izvor saznanja o svakodnevnom životu i običajima jednoga vremena. Potaknuli su nas i na promišljanje o ravnopravnosti spolova jer se na *zidnjacima* uglavnom spominje da je ženama mjesto u kuhinji i uz štednjak. Ispravljali smo i neke pravopisne i gramatičke pogreške.

Uz Dane kruha učenici su sami mijesili, pekli i degustirali peciva, kruh i krušne proizvode, a učiteljice su priredile tradicionalni vidovečki *gibanik* od sira, hajđinog i bijelog brašna te repe ili buče.

Na radionici glagoljskog nakita učenici su uz stručno vodstvo učiteljice Likovne kulture, Ive Šarić, izrađivali naušnice, narukvice, ogrlice i broševe s glagoljskim slovima od papira; pod vodstvom učitelja Tehničke kulture, Zlatka Cesara, učenici su izrađivali glagoljski nakit od žice.

U predvorju naše škole postavljena je izložba učeničkih radova nastalih na radionicama izrade straničnika, stripova, glagoljskog nakita, kajkavskih rječnika itd.

Učenici nižih i viših razreda Škole uključili su se i u obilježavanje Dana glagoljice različitim aktivnostima. Naime, hrvatska je glagoljica dobila svoj dan, Hrvatski je sabor proglasio 22. veljače Danom hrvatske glagoljice i glagoljaštva.

Hrvatska glagoljica povijesno je hrvatsko pismo, jedan od nezaobilaznih simbola nacionalnoga identiteta, na temelju čega smo i danas prepoznatljivi i jedinstveni u Europi i svijetu.

Proglašenje tog dana inicirao je Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, koji je 22. veljače odabrao kao spomen na dan kada je 1483. godine tiskana prva hrvatska knjiga – *Misal po zakonu rimskoga dvora*.

Svojom inicijativom Institut je želio skrenuti pozornost svih govornika hrvatskoga jezika i javnosti na važnost promicanja vrijednosti i ljepota hrvatskoga glagoljičnog pisma. Tako je glagoljica dobila svoj spomendan.

Učenici su pisali i ukrašavali inicijale svoga imena na glagoljici te su svojim radovima ukrasili predvorje škole.

Učenici 6. razreda naše škole obilježili su Mjesec hrvatskoga jezika raznim aktivnostima (obilježavanje Dana materinskog jezika izradom igre *memory* s

glagoljskim i latiničkim slovima), a završetak Manifestacije obilježili su zanimljivom izložbom u holu Škole. Naime, svi učenici i učitelji pozvani su na interaktivnu izložbu najvažnijih glagoljskih i ostalih spomenika koji su progovorili o sebi: godini kad su nastali, mjestu u kojem su pronađeni, jeziku i pismu kojim su pisani...; učenici su se odlično uživali u uloge Bašćanske ploče, Misala po zakonu rimskoga dvora, Hrvojevog misala, Vinodolskog zakonika, Trpimirovog natpisa, Branimirovog natpisa, Gospine pohvale, Povaljske listine itd. Kako je izložba bila interaktivna, zainteresirani učenici i učitelji mogli su 'popričati' s Bašćanskom pločom i ostalim vrijednim spomenicima o nekim prošlim vremenima...

U Danima hrvatskoga jezika, od 11. do 17. ožujka, učenici su prezentirali projekt *Jezična patrola*. Trebali su uočiti, fotografirati ili zapisati te ispraviti jezične pogreške u medijima, natpisima i obavijestima na javnim mjestima u mjestu stanovanja ili šire. Cilj projekta bio je istražiti, popisati i analizirati jezične pogreške u medijima, reklamama, nazivima tvrtki, javnih ustanova, organizacija, ulica, trgova, u javno istaknutim pisanim porukama i obavijestima.

Sudjelovali su učenici 8. razreda, a rezultate istraživanja prezentirati u obliku letka ili prezentacije. Uočili su česte pogreške vezane uz glasove *č, ć* (npr. *večera*, a treba *večera*), *ije, je* (npr. *uspjeh*, a treba *uspjeh*), pisanje negacije uz glagol (*neznamo*, a treba *ne znamo*), pogrešno napisane riječi na oglasu kuće (*iznajmljije se*, a treba *iznajmljuje se*); na RTL televiziji vrlo je česta pogreška prilikom izgovora futura prvog, kada infinitiv dolazi ispred nenaglašenog prezenta pomoćnog glagola htjeti (*biti će*, a treba *bit će*). Na Novoj TV učenici su uočili da neki voditelji emisija koriste izraz *sjednite se*, a treba *sjednite*.

Završit ću pjesmom *Ka se rieči moreju* Luke Pozdera, učenika 5. razreda OŠ Vidovec.

Ka se rieči moreju

Rieči moreju sakuga
zdignuti do neba,
ak ti prijatelj nekaj
lepo veli...
Rieči moreju
dušu nahraniti,
rieči moreju
srce zdrobiti...

Najlepše vu
življenju je
ak z tuoplīm
riečima
nekumu život
lepšim moreš
napraviti...